

Герыт Ахтэрберг

Выбраная лірыка

*Пераклад з нідэрландскай
Лявона Баршчэўскага*

Мінск
Выдавец Зміцер Колас
2020

УДК 821.???-1
ББК 84(4Нид)-5
А95

Серыя заснаваная ў 2016 годзе.

Рэдкалегія серыі:

Л. Баршчэўскі, Зм. Колас, В. Сёмуха,
А. Хадановіч, Г. Янкута

Укладанне

Лявона Баршчэўскага, Галіны Дубянецкай

Пераклад зроблены паводле выданняў:

Gerrit Achterberg. *Verzamelde gedichten*. Amsterdam: Querido, 1964;

Gerrit Achterberg. *Gedichten*. Deel 1.

Den Haag: Constantin Huygens Instituut, 2000.

На вокладцы:

??????,

Фотанартрэт Герыта Ахтэрберга (1958).

ISBN 978-985-23-00xx-x

©Дызайн серыі. Русецкі М. І., 2016.

©Афармленне. Выдавец Зміцер Колас,
2019.

З ВЕРШАЎ 1924–1930 ГАДОЎ

Стаўся цуд...

('T wonder)

Уваччу святло Ерусаліма гасла:
ў ім пакутнік боль перамагаў.

І калі навокал пацямнела,
ля Галгофы, ў цені, тлум габрэяў
моўчкі стаў, што быў загартаваны
у бязвер'і. Ну, а іх нашчадкам
быў наканаваны лёс суровы
у чаканні будучых часін.

Зразумелі гэта, ды запозна:
адышоў у Вечнасць Божы Сын.

Скрыба, стомлены ад працы тлумнай,
мудрай галавой кіўнуў.
На гары святой, там, дзе ад Бога смерць
смерць прыйшла, стаяў габрэй,
і пра цуд ён думаў.

Вечар

(Avond)

Вечар. У прысадах дрэвы
Ўсе замёрлі ціха ўкруг.
І цьмянела ў наваколлі,
чуў я добра ценяў рух.
Лес аціх, і ціха ў полі,
спёкі дзённае працяг...
У зацішку толькі чую,
як лясны туркуе птах.

Чапля
(*De reiger*)

Там, дзе нябёс блакіт,
памяць губляе плямку –
шэрую чаплю.

У нізінах тут яна ўладарыць,
яе і царству яе
уладу блакіт дае.

Рацэ яна крылом махае,
дзе завітваюць цары.
Ў блакіце неба ўсцяж магутны
ўзмах крылаў золата вітае
вячэрняй сонечнай пары.

Песенька

(Liedje)

Бразгат машын змаўкае,
ціхне ў вячэрняй цішы
руплівы наш бераг.

Мужчыны й дзяўчаты з завода
йдуць са спевам праз смугу
шляхам у вечар.

А мужчыны паляць піпкі,
а дзяўчаты ў мроях ціхіх
там у прысадах.

Ды самотны вандроўнік
тупае ўздоўж завулка,
а душа
жаліцца ў вечар.

Згадка дзяцінства пра вёску
вочы вядзе
проста ў вечар.

Падуманае ўвосень
(Herfstgedachte)

Дзень змрочны ледзьве нарадзіўся,
Заліў краіну сваім святлом.
У ранішняй імгле згубіўся
Абшар палёў-лугоў суздром.

Плыве памалу ціхі човен,
Пас тонкі разразае гладзь.
І вось, на люстраной прасторы
Знікае... ўжо і не відаць.

Маўклівая рака
(De zwijgende rivier)

З вадою Рэйна сэрцам злучаны цяпер,
яго няўрымснасць у грудзях я заўважаю,
і ў царства мрояў парынаю,
...цуг суднаў без канца і краю.

Патокі вады пракладаюць шлях,
што ціха да мора імкне;
размовы са мною ціхі працяг,
і ціхая тайна жыве ўва мне.

Смерць

(Dood)

Постаць, пагляд застылі:
цела сабой запаўняе труну –
мёртвае, цвёрдае.
Пазногці ўцяліся ў труну
пасля жыццёвых рухаў
зямноў любові.

Яна сышла

(Haar afzijn)

Між намі й нашым часам
бязмежнасць гадзін.

Дзе агонь самотны,
плача пустка й долу
глядзіць...

Мілоць
(De liefde)

О сонцалюб, дзіця!
о жар мілосны,
што позірк твой працяў
так пекна, мілосці дзіця!

Папрашайка
(Het schooiertje)

Ах, мой бацька пад каштанам
Дзесь ляжыць на чужыне,
Я ж вось – брынкаю па струнах,
Думкі сумныя ў мяне...
У жыцці я марным ценем празлізгну,
Перш чым побач з бацькам назаўжды спачну...

Я плачу...

(Ik ween...)

Даходзяць чуткі ўсё з далёкіх кірмашоў
З краін вечаровых, акрытых журбой.
Лунаюць яны над лагодным світаннем;
Жыццё, о слаўнае, я плачу, плачу я з табой!

Memento mori

Гадзіннік, што час мерае ў імгненнях,
мяне – вялікай меркаю, аднак,
на шафе дрэмле: смерць мяне сустрэне
і забыццё – праз гэтае «цік-так».

(Als 't opendubben van de tulpen...)

Як раскрытыя бутоны цюльпанаў,
тугія ад радасці святла,
і мы адно аднаму адкрыты...
Чулы месяц
кветкавай плоці
п'е спякотнае неба
шчыльна дзень за днём.
Мы пераследаваныя сталлю
і шторання рот чырвоны
трымае нас пад судом.

Летняя раница
(Zomermorgen)

Пасяродку лета
ноч настала; здалёк
залаты халадок
песціць тонкі блакіт.
Маё золата ўзнікла
пасля ночы; пагляд
ледзь трывае: ў ім смутку
і адчаю шмат.
Камень, золата, ранку
паклён...

Вечар

(Avond)

Святло на дрэвы кладзецца,
чысціні боскай служаць лямпы,
што праменяцца ім ціха-строга:
святло варты
над плыўкасцю вечаровай,
што сплывае на час.

Я сяджу тут, а моль лагодна
нада мной лятае;
я пад мяккім абрысам
святла лямпаў,
і адвечная ціша
праз акно прамаўляе.

Спакой запаўняе прастору
між цяжкіх муроў вечаровых.

(Mijn meisje met de koninklijke beenen...)

Мая дзяўчына каралеўскай стаці:
разрэз спадніцы – ў ім два белыя слупкі...
Скляпенне ёмістае ўверсе,
пучок ружовых валасоў.

Падатлівая
слота ўлоння –
бездапаможная дрыгва
паміж магутных гор.

Нібы расы дзве кроплі,
дрыжаць на тваім целе
дзве смочкі –

...твае дзве грудкі як чаўны
Халаднаватыя пад блузкай.

А рукі, нібы змеі, маю шыю
сціскаюць, абвіваюць.

А вочы – як вільготная зямля
ўкруг стромкіх сосен.

І я купаюся ў начным
ставочку жывата твайго
Пад бляклым асвятленнем –
так,
як парасткі з аголенай зямлі,
гулліва валасы твае
прасочваюцца ўгору.

Ты паміж сцёгнамі хаваеш
цяпло міжножжа, што ў паўзмроку,
як кветкі, кучаравіць валаскі...

.....

Ў табе дзяўчына, –
зямное вільгаці крыніца,
дзяўчына моху,
у табе, тут распасцертай, –
вытокі прыгажосці.

(In deze schemerhuis...)

Сутонны дом. У ім
тваёй галоўцы белай
ёсць схоў, пакуль сцямнела.

І мой дзіцячы смех
у восеньскі той вечар,
тут, дзе стаўкі глыбеюць
навокал маёй вёскі.

Святло з сялібаў
у неба льецца.
Станцыя дрыжыць
зіхоткай плямай.

Мяне забіўшы,
ўсіх яна заб'е...

Расá

(Данw)

Высокім морам росаў лес плыве,
як Ноеў дом сухі – каўчэг,
і ў яго цемры ды пустэчы малалюднай
драздоў смяшкі распырскваюцца пенай,
як стрэсенае шалупінне срэбра
ў бясчассі.

А дрэвы паасобку, якіх мала,
дрэйфуюць, нібы страціўшы падножжы.

І спее плод у вільгаці густой.

Раса ўверх узбіраецца
па сцёгнах лесу ўсцяж.

Карова заблукала...

(Den rooien loozer van mijn zaad...)

Ты, што насенне забіраеш у мяне,
вось, павярнула галаву
і абшчапіла пальцамі яе.

У ёй таго насення
зярняткі ўзраслі.

У роце табе...
Прынёс я мужчынскасць сваю:
у ім твой хлеб цалавалі вусны
за разам раз.

(Iedre winter blinder...)

Штозімы больш слепне,
штозімы чырвоных ад марозу
гіне больш дзяцей; у нас іхні плач, і слёзы:
слабейшы, слабейшы
стогн у снезе самотным,
там, удалечыні,
далей і далей ляжаць цельцы.

(Scheeve schuift het rietsel heen...)

Ад сябе штурхае сцябло крывізна,
калі ж раптам вятры слабеюць,
тут жа парасткі зноў страйнеюць:
штурхае сцябло крывізна.

Ад сябе штурхае маё жыццё крывізна,
калі ж раптам вятры слабеюць,
зноў душы памкненні мацнеюць:
згінае маё жыццё крывізна.

(Ik draal ter deure van mijn eigen duister huis...)

Маруджу ля дзвярэй уласнага свайго жытла.
Што добра ведаю, як увайсці туды, я думаў,
ды натыкаючыся на сцены, ўсе рукі пазбіваў.
Цяпер я не вяртаюся, а да дзвярэй
зноў паварочваюся – каб зачыніць без шуму.

– Няхай бы сонца, промні ад яго святла
туды ўваходзілі ды заставаліся дзень цэлы.
Але, о ночы, па якіх я вандраваў нясмела,
а пры канцы вандроўкі каля сцен сляпых
я толькі ціха плакаў тут з сабой сам-насам.

Калі ж скупыя промні дня
у калідор заходзілі – тым часам
я апынуўся ў незнаёмым мне кутку,
і мне пакінуць дом так раптам закарцела.

(Wat is dit een zoete verbintenis...)

Які нас звязвае салодкі абавязак –
цябе, смерць і мяне.

Каханне гэтае не страціла нічога,
а толькі набыло адно – спакой.

Пагас агонь, з гарачынёй,
мы йдзём пасыпаным залой
гасцінцам, не пакутуючы, не
І мы ўжо задаволены сабой.

Ад'езд

(Afvaart)

У гэты вечар затаілася душа,
яе наладавалі поўня й гай,
сыходзячы па гладзі люстраной
ад тых пакутаў, што яна перажыла,
яна па ветры ранішняй парой
апошні горад з партавым рыштункам абплыла.

Ростань

(Afscheid)

Зімовым вечарам агонь гарыць
ля нашых ног: сядзім абое пры каміне.
Чакае ростань нас, душа баліць,
ды ў жылах нашых кроў ані не стыне.

Праз фортку снег не-не ды сыпане
на полымя дрыготкае ў агмені –
...яна сядзіць, паклаўшы рукі на калені,
пасля выходзіць, паглядзеўшы на мяне.

(Het spel, dat kranke zinnen spelen...)

Пачуццяў гульні ды вар'яцкіх мрояў
смерць размяркоўваюць паміж сабою.

Смех выбухнуў з таго, што да канца
ў душу пранікла гэтага гульца

з жыццём і са святлом. Там чысціні
шмат, як у кветках, ясным дні.

Урэшце, стрымліваць не варта болей
тых мрояў, ці не лепей даць ім волю?

Каменні, пыл... Над імі ўлады міг,
адна душа ўсярэдзіне між іх.

Пачуццяў гульні ды вар'яцкіх мрояў
смерць размяркоўваюць паміж сабою.

Жанчына

(Vrouw)

Я спазнаў вашу кроў, толькі ў вас у той час
у вачах двахаблічны агеньчык не згас –
там і золата, й морак,
і загрузла шмат зорак
проста ў сэрцы ў вас.

Смерць трымаў шаргатлівую вашу
я ў руках сваіх цёмных і страшна
так было на краі бяздоння
майму сэрцу ў той час.

Ну, а ваша душа спявала
несупынна свой спеў,
што пад зоркамі тае ночы
недзе ўзнікнуць паспеў...

[Самота]
(*Eenzaamheid*)

О, вокны, дзе ў самоце я,
дзе да ручва бягуць патокі
вячэрнія; святло з вадой
змяшалася. Перада мной
прарваў бляск цішу й змрок глыбокі.
Усё зліваецца ў суцэльнасць –
узняты толькі я над ёй,
як сімвал сумна-адзінокі.

(De wind en haar kleeren lagen nog saam...)

Былі яе ўбор разам з ветрам – адным,
ды ўжо ані згадкі
пра тое, што ў небе ля зор, нібы дым,
канец той загадкі.

Але хто ж паверыць, што праз інтэрвал
у часе – пачатак зноў выкліча той жа фінал:
кавалкі – ў адно, і ў той самай крыві?

Што ўсё няўзнак,
і веры не даць, а скончыцца так,
як я ніколі й не мог меркаваць:
у вечнасці
скончыцца ўсё, відаць.

(Ik ben geheel terug gekeerd...)

Дарэшты ўвесь вярнуўся я.
Не занятае цела.
Адкрыты я, як ранне.
Ляжу, гадзіннік цікае,
шле холад у сусвет.
Як немаўля-жыццё, самотны...
Гадзіннік той адно
кроў позірку дае й дыханню,
вачам, што зорамі былі світання
не так даўно.

Вінаваты спеў
(Het schuldig lied)

Ідзі: ў маім роце гучыць хай спеў,
а ў горле тваім – гадзіннік заўжды;
цяпер, калі зраненая ўся ты,
я ж ацалеў,
я з раны тваёй не вазьму чыстаты.

(Ik leef bij dezen als het vuur...)

Вось так, жыву, нібы з агнём:
А ты – мішэнь, сляпая ўшчэнт,
вакол якое полымя сюды-туды
шугае й спальвае дарэшты ўсё,
ў нянавісці, бо не стрыманае нічым,
ніякай воляй, аж пакуль
не ўвойдзеш ты.

Балада забойства

(Moordballade)

О ты, якую я забіў.
Я ветрам шыю абкруціў
табе ўкрут зорнай ноччу той
твой танец у зямлю ўтаптаў,
і смех твой раптам мёртвы стаў
ва ўсмешачцы маёй.

Будынкі пацямнелі ўсе,
хаўтурны крэп з нябёс спаўзаў,
дождж чорны пакрысе
мой рот сабою запаўняў.

І ўстала ты, маю знайшла
руку, усю ў крыві тваёй,
заплюшчваць вока пачала
сваёй нявопытнай рукой.

На ветры, на святле маю
ты галаву ўвесь час трымала,
і плоць мая – не, не зманю –
была ў табе, аж дых займала.

І першых слёз пайшла навала
з люстэрак-воч, як з ручая...
Вось ты да танца зноўку ўстала.
О, лучнасць мрой, збавёны я.

[Пустэльны горад]

(Woestijnstad)

Вось горад... Што,
нібы даўно чужая сэрцу навіна,
ўсё ж значыць ён?

Ці ў тых дамах хавацца трэба?
На камяні святло лягло таемна.
Маўчанне –

 ў ім крычаць усхвалявана
мой голас мусіць. Гэтыя ўсе крокі
гучаць, нібы з антычнасці далёкай.
Раблюся я сляпы й бесперашкодны вечна,
твая істота ўся ў маю ўвайшла глыбока,
каля муроў апошніх прагну я сустрэчы...

(Een kou die mij herinnert dat ik niet zal sterven...)

Прастуда мне нагадвае, што не памру я,
што зоры ў небе будуць ззяць нам вечна,
як і яна, тут поруч.

То цешцеся, што зоры ў небе ззяюць вечна
і вечнае жыццё нам лёс даруе;
яна пра гэта нам казалася
ўжо шмат вякоў таму сардэчна.

З ВЕРШАЎ 1931–1936 ГАДОЎ

(Nu ik hier loop, ik weet het niet waarom...)

Блукаю тут – не ведаю, навошта і чаму,
гледжу на камяні й не веру позірку свайму.
Дажджы, здаецца, над дамáмі задрамалі,
на тратуарах пліткі бы шчылльней прысталі,
як быццам пад будынкамі вада булькоча,
і горад разбурыцца, падарвацца хоча
і распусціцца ў неўтаймоўнай пене,
маім нагам адкрыць сваёй удшы памкненні.
Ці голую зямлю тым самым я зняважыў,
калі я сваё цела паэўна і цялесна ўзважыў?

Чорная восень

(Zwarte lente)

На сонцы смерць распачала сваю работу,
салодкая пачостка пачалася,
цяпло палёў акрыла цемра потым.

Цнатліва па сцяжынках голых мы ступаем,
яго вялебнасць нас дабраслаўляе,
а часам нехта церпіць тут паразу.

Жанчына кожная нібы жадае
змяшаць кроў з сонцаў чарнатою ўпотай,
якую наша кроў на ўскрайку мае.

О, ты, вясна, нібы дзіця ў гульні,
заспетае знянацку цемраю адразу!

*Eine kleine Nachtmusik*¹

Ён спаў, абапершыся на клавесін,
як быццам не чуючы ранку гадзін,
і там, дзе стаяў чорна-белы спакой
блішчастых клавіш, памалу ўзнік
лад спеву імклівага, які сам сабой
занурваўся ціха ў лагодны сон
і там патанаў.

І тут радасць яго
і ясная моц ахапіла. Так ён
раптоўна дайшоў да шэдэўру свайго:
так Моцарт стварыў *kleine Nachtmusik*.

¹ «Маленькая начная серэнада» (нямецк.).

(Het land wordt ingekort op dood en dierbaarheden...)

На смерць край скараціўся
і на дарагія рэчы;
мажліва, шлях наш павядзе, хутчэй,
праз яе цела, што сям-там зіхцела;
яно пераадолее самоту і пазней
у волі ўжо не будзе мэты болей
сябе хоць неяк выяўляць у нечым.

Вандроўкі

(Tochten...)

Вандроўкі, што з маёй крыві ўзнікаюць, –
іх не стрымаць, і яны мне
у нервах тонкіх спеў спяваюць.

О, асалода, гэту радасць сустракаюць
вузельчык за вузельчыкам,

пакуль памкне
патак, пакуль сляпым сусветам страсяне.

(Een lichaam, liggend in de najaren...)

А цела, лежачы ў гаі асеннім,
не дышае й не ўмерла, а наўкола,
угледзеўшы яго, жывёлы
талопяцца ў здзіўленні...

Уласны шлях...

(Ni ik...)

Уласны шлях зноў прада мной –
без літасці й без перашкодаў
я – парыя між іншых, мой
тут лёс – любіць заўсёды
і ўсіх, нібы дзіцёнак той
сярод дзяцей ды іх прыгодаў.

Хюльсхорст¹

(Hulshorst)

Хюльсхорст, назоў твой быццам
забытае жалеззе паміж соснаў,
паміж ігліцы горкай,
іржа чыгункі;
там, дзе цягнік на поўнач
дзяўбе бязбожна рэйкі,
спыняецца: ніхто не выйшаў
і не ўвайшоў, о, хвілі,
калі я чую рэдкі подзьмух,
як даўнюю легенду,
з твайго ляску; рык лютых хеўраў
рабаўнікоў, пах затхлы сырызны
ад сасняковай белі.

¹ Вёска ў Нідэрландах, на ўсход ад Амстэрдама.

(Ik heb de grond onthouden waar wij waren...)

Зямлю я прыгадаў, дзе мы былі з табою:
яна змяншалася, сціскалася з гадамі.
Цяпер жа з месяцам, як з той зямлёю –
глядзіць ён з кратараў памерлымі вачамі.

(Avondhemel, toegegrendelde geheimen...)

Неба ўвечары, раскрыты таямніцы.
На мяне муры з усіх бакоў спадаюць.
Вогненныя птахі, спевы над табою...
У старых тых рыфмах сэнсы паміраюць.

(Omdat het niet ontwaken kan...)

Бо не магу прачнуцца я,
і гэтага агню ўсцяж беліня,
што выштурхнуў мяне пад сонца дня;
крывяніць кроў,
ірдзеюць іскры,
што зоркамі маглі б зрабіцца,
а мараць, сняць
пра боль і пра смаўжоў.

(Ik wil met haar begraven worden in één graf...)

Я б лёг ахвотна побач у магілу з ёй,
каб раны, што ўчыніў я й атрымаў ад той
зямлі, з крывёю кроў перамяшалі,
з узгорка каб сплыла яна вадой.

(De oogen, uitgezien, zijn hard en bitter...)

Дарэчы, глядзяць вочы з горыччу суровай,
а рот і праспяваныя тым ротам словы
усё мацней дранцвеюць, надыходзіць смерць,
а кроў самотнее й бялее паступова...

Дажджу
(*Aan den Regen*)

Дождж, цела без граху было яе ў хвіліну.
калі я побач не спяваў. Цяпер я гіну...
Дождж, цела ж – моцна знітаванае з душой;
як знойдзеш, дождж яе – дай бласлаўненне ёй
у словах тых, што захаваў ты: гэтак,
як мае пах яшчэ букет прывялых кветак.
Спеў можна і запознена жыццю спяваць,
але – не смерці ўсё ж, відаць.

(In déze nacht laat ik u niet meer los...)

Я ноччу гэтай больш не адпушчу цябе.
Бо дождж там на дварэ шчыруе.
А ўчора я адчуў, з чаго
складаецца каханне: з дома
і ложка; правілаў няма ў яго.
І элементы ўсе адзін да аднаго...
Трымацца за яе, кажу сабе,
І кроў знутры нібы траву скубе;
Ўначы я ўжо не адпушчу цябе,
а заўтра свет пачнецца зноў, вядома.

З ВЕРШАЎ 1937–1939 ГАДОЎ

(Ik wist niet dat hij al sprak...)

Не ведаў я, што ўжо сказ смерці ён такі
прамовіў: «Ноччу я туды пайшоў,
дзе ў люстры вы імя чыталі зноў –
над галавою – даўжыня рукі».

Нам трэба спаць...

(Wij moeten slapen...)

Нам трэба спаць, каб ад начы абараніцца,
каб страту апраўдаць апошняй таямніцы.
Вунь поўня ззяе над жыццём маім нязводна,
ды швы відаць на дне жыцця. І так маркотна
было пісаць на ім верш сумны і самотны.
Нам трэба спаць, каб ад начы абараніцца,
каб распачы сваёй ахвярай не зрабіцца.

Кроў

(Bloed)

Кроў – пачостка для анёлаў і аленяў,
раніцай ад іх няма ні ценю.

І толькі засталіся рэшткі словаў,
што пеліся парою вечаровай.

Але ад іх няма больш радасці: як смецце,
сюды-туды адно іх носіць вецер.

Вырадак
(Misgeboorte)

Паэзіяй апантаны
і дэманамі, небарака.
Быў свет яму новы,
ды ржавыя – словы,
спажыва сабакам.

(Wie ik verder zal worden...)

Кім магу я зрабіцца,
мне ўсё роўна. Без чар:
схоча скон падступіцца –
калі ласка, спадар!

Балеро Равэля
(Bolero van Ravel)

Над неабсяжнаю дрыгвой
раптоўна ўзнік блакітны птах.
Караван, дзе пустэльны
бясконцы абсяг.
Ветразь там карабельны,
далягляду працяг...
І верш у жыцці маім паўстае:
ты танчыш,
і заплюшчаны вочы твае.

Рэквієм
(Requiem)

Вы назаўсёды зніклі
з вачэй, з размоваў звыклых,
з вушэй, з зямлі, з хацін.

Над намі – бездань. Смутна
шапоча месяц там адзін
пра ўсё. І рэквієм нячутны
цяпер вось і сляпы зусім...

Kain
(*Kain*)

Вецер, песціш цела ты чаму яшчэ?
Надта гэтак мне не спачувай;
плачу ў скрусе, і мяне пячэ
мой адчай.
Ноч, я, пачарнелы, –
у табе ад гора.
Ты ваду з сабою забяры,
выпраў яе ў мора,
разам з тою, што цячэ з гары.

З ВЕРШАЎ 1940–1945 ГАДОЎ

Малітва да агню

(Gebed aan het vuur)

На мяне, агонь шляхетны,
чары навядзі й імпэтнасць;
пустая я адрына,
праз лісце
паўдзённая сцяжына;
вандроўнік, што калісьці
згубіўся недзе й марна
хатуль зрэквізаваны
шукае, як ахвярны
баранак.

Жалоба

(Роліў)

У ветры поўна смерці выпадкаў,
і дрэвам ён нясе салодкі скон
маўчання, й плача ён па мне –
далёка, да кружэння галавы;
пра гэта хочацца даведацца
сцяжынкам памяці: яны вядуць
у край па той бок маіх крокаў.
Я вызначыць хачу навослеп
са скарбамі пакой, і вока
шукае золата, шукае
каштоўных нейкіх камянёў:
там зерне, ўскрытых венаў кроў.
Цяпершчына між мною і табой
няспынна дыхае глыбока;
канец настаў хвіліны той.

Зімовы вечар

(Winteravond)

Зімовы вечар – як прыгожая выява.
І зноў прыгадваецца мне – які ўжо раз –
агонь у грубцы, як цяпер. Ты кажаш:

– Час

сысці, напэўна. долу нам і выпіць кавы.

І радыё ўключыць мяне ты папрасіла...
Адно баяўся я пачуць чый-небудзь крок.
Вясёлы заспяваў гармонік нам штосілы,
Дунай быў blau und schön¹ і падпяваў здалёк.

З той цішыні ў нас нарадзілася пяшчота –
ў абдоймы кінула адно да аднаго,
і мы былі адной-адзінаю істотай
для грубкі, для сябе, для вечара таго.

¹ Блакітны і прыгожы (*нямецк.*).

(Het donker, dat u dekt...)

Цябе ўбірае змрок
без смерці ў вершы часам.
Жыццё – з табой сам-насам –
прыспешвае свой крок.

(Ik kan alleen woorden ontmoeten...)

Спаткаць магу я словы, цябе ж больш не магу.
Аднак свае вітанні ў душы я берагу,
прытым заўзята веру: ты будзеш слухаць іх,
я ж наўзамен пачую маўчанне дум тваіх.

Дзверы
(Deur)

Я да дзвярэй тваіх
дзень пры дні
баюся даткнуцца рукой –
намацваю тынк, камяні...
І не адчуваю ані
сябе істотай жывой.

Географія

(Aardrijkskunde)

Як час ледавікоў,
між намі, чалавек.
З пароды скальнай ты,
а я – з алювію.
Дзяржава ты й закон,
а я мяняюся
штодня, каб новай стаць
краінаю, якой
на мапе йшчэ няма.

(Hoe zal nu in het huis de stilte zijn...)

Якой жа ціша ў гэтым доме мусіць быць? –
Заўжды ў чаканні, у чаканні, як даўней,
мяне, цябе – каб мы вярнуліся хутчэй,
і каб салодкі боль нас не сціхаў цвяліць.

Дрозд-касуцень

(Merel)

Дрозд-касуцень глытае
горкае з кубка віно.
Боль і спадзеў сцінае
горлы ўсім птахам;
мусіць так быць яно:
дзень прыйдзе – пойдзе прахам,
ляжа цямрэча на дно.

Глобус

(Globe)

Сеткаю зоры ўверсе,
ўнізе мерыдыяны.
А паралелі шчыльна
клеткамі ўсе спляліся,
ці то павутай трывалай.
Я не магу з тых ліній,
звязаных быццам вузел
жылаў ці струн, ці нерваў,
вырвацца, як з палону –
выйсця шукаю з жахам...
Ды ад мяне раптоўна
ты пайшда Млечным Шляхам.

***Todesraum*¹**

Напалеонам быў я. Нібы цень,
жыў Аляксандр Вялікі ува мне.
Для Духу здабывалі на вайне
смяротную прастору кожны дзень...

Жывая плоць, і новы батальён
на бруствер выпаўзае зноў цяпер,
і безліч спрэс ілюзій і хімер –
дарэмнымі былі й жыццё, і скон...

Ды штось мяняецца, і вецер гаманкі
дзьме ў іншы бок. Любоў кіруе ім
памалу, і не дзіўна ўжо зусім,
калі прарваўся ён ва ўсе бакі.

¹ Смяротная прастора (*нямецк.*).

Карозія

(*Corrosie*)

Адбыўся цалкам твой распад:
не ўхопіць частачак пагляд.

Няма больш цела, хоць здаець
таго не можа нават смерць.

Як рот вялізны хапянуў –
і праглынуў,

ці то віхор, нібы ў гульбе,
скраў проста ў сне цябе,

на новы грунт занёс,

і ўбачыць новы дом – мой лёс.
Туды дарэмна зазірну:
цягнік, напэўна, рушыць, ды
не завязе мяне туды.

Сонны шпацыр
(*Slaapwandeling*)

З табой гуляў я ўночы сёння
па тых глухіх алеях сну.
Вось ранак, і ўсё па-старому,
нягледзячы на ўсё бяссонне,
не так, як тыя двое, што адным
былі вась гэтай ноччу –
мяне яны пакінулі, вядома,
і шляхам прэч пайшлі сваім.

З ВЕРШАЎ ПАСЛЯВАЕННАГА ЧАСУ

Клавішы

(Klankbord)

На тле тых клавішаў начы
твае йшчэ ў руху словы.
Усё, што прамаўляла ты,
ў акордах гучыць новых,
і вось на фоне цемнаты
ўслухоўваюся я ўвесь час
у ціш, што падзяляе нас.

Сабрани вінаград
(Oogst)

Яна дня белага і не дагнала –
Ўжо змрок начы, нібы навала...
О, гронка смерці сіня,
што ў мае рукі ўпала.

(Vervulling)

Найлепшае з мінулых дзён праз дзверы
ў дом мой увайшло.
Распытванне звычайнае тваё
ізноў удзячны слых знайшло.
Дождж на дварэ. Так, дождж ідзе. «Дабранач» –
голос твой
спаць прапаноўвае пайсці з лагоднасцю такой...
І мы ляжым, і слухаем. Шугае вецер у акне.
Тваё я вымавіў імя. «Будзь тут, ты трэба мне».
На ўсе пытанні свой адказ шукаю толькі я.
Бясконцасцю ж істота ўся запоўнена твая.

Распуцін
(Raspoetin)

Чужых жанок ён вабіў у спакус цянёты.
Падатлівымі ўраз рабіліся іх целы.
Ён жарсці рытуал рабіў умела,
ператвараў бардэль у храм пяхчоты.

У Пецярбургу, ненавідзячы употай,
высокія паны яго здалёку
вітаць былі павінны. Ад суроку
мужык лячыў царэвіча й ад псоты.

Юсупаў-князь, спеў, танцы ды жанчыны.
Сем доз атруты, потым дваццаць куляў.
З Нявы быў выцягнуты ў путах ён:

Рука, высілкам вызваленая з ліны,
ды лёгка – ўшчэнт хвалі захлынулі.
Так царству і цару быў вызначаны скон.

Спеў камянёў

(Steenlied)

Слоў гукі па дарозе
зноў да вушэй тваіх.
І чуеш ты ў трывозе:
табе адмовіў слых.

Пачуцці анямелі,
і клёку ўжо ані...
Наўкол спеў. Загрымелі
нястрымна камяні.

Пустэлья

(Woestijn)

Самотаю ў пустэльні натамлёны,
я – ўласны мой вярблюд і мой аазіс.
Пад зоркамі між Захадам і Ўсходам
вады нап'юся першапачатковай.

Асвенцім
(Auschwitz)

Пачаў гамонку ветрык выпадковы
пра тых, хто з дамавіны ўжо не ўстане,
чыё спынілі лютым гвалтам існаванне.
Я мушу ўспамінаць усё нанова:

паветра скаланулася ў маўчанні –
у ім не захавалася ні слова,
ні слова праўды жорсткай і суровай.
Згарэлі свечкі памяці дазвання.
На рэйках згубы, ў зоне тупіковай –
вагон адчэплены. Тут смерці ў твар
глядзелі тысячы апошні раз...

На дошках – крэсленыя крэйдаў словы
пра канцавы пункт інфармуюць нас,
пра горкі лёс сабраных тут ахвяр.

Рыўера ***(Riviéra)***

Сплывае ў скрынях кветкавых адхон.
Дарогі – гэтага мы й не чакалі –
праз воблакі прайшлі на перавале
ў бок мора, дзе ўжо й поўдзень нам відзён.

Пагляды, скіраваныя да тых старон,
ля гор Эстрэль, авал дзе пры авале,
затокі – як крышталь, ці як эмалі,
і да Італіі пад сонцам ззянне дзён.

Аўто ўзбіраецца дарогай пакручастай,
ратонды галерэй паднебных гор...
Спіралі трасы ўвысь імкнецца след.

Вось даспяваны доўгі спеў кадансны,
рухомы кадр язды нібы замёр.
Выходзім мы з аўто ў шумлівы свет.

Дэжа-вю
(*Déjà-vu*)

Ціш водаў, з ёй не параўнаць нішто,
і пры адлівах гладзь, нібы плато,
ўздоўж белаватых замкаў, тых «шато»,
ўсцяж ззяе, сонна едучы, аўто.

І з кніжкі, ці лавінаю, ці лаваю,
лятункі выплылі, што сталі яваю.
Ўсё стала «дэжа-вю», і не ўцячы
ад гэтага ні ўдзень і ні ўначы.

Я еду па авалах люстраў, скрозь,
пазнаючы ў сабе, хто й што я ёсць,
сваё запlechча, ўцеху сваю й млосць.

Мільгаюць краявіды тут і там,
душа – адна з тых даўніх амальгам,
з якімі ўжо зліваюся я сам.

¹ Château – замак (*франц.*).

Дрыяда

(Dryade)

Я ліпку гэту абвясціў святою,
а бачу ў ёй жанчыну ўсё жыццё.
Вось цела – ствол, а вопратка – лісцё,
а ўверсе – квецень-валасы гарою.

Не размінуцца каб мне з хвіляй тою
патрэбнаю ды не згубіць чуццё:
на фатаграфіі зафіксаваць усё –
выяву, створаную ў свеце ёю.

Хай рухаў серыяй яна там прамільгне,
якія адкруціць магчыма пры жаданні
і хуткасці надаць пры руху ўправа, ўлева...

І здолее пражыць яна даўжэй за дрэва:
ні ўяўнасцю не стаўшы, ані зданню,
з пралому выйдзе сустракаць мяне.

ЗМЕСТ

З ВЕРШАЎ 1924–1930 ГАДОЎ

Стаўся цуд.....	5
Вечар.....	6
Чапля.....	7
Песенька.....	8
Падуманае ўвосень.....	9
Маўклівая рака.....	10
Смерць.....	11
Яна сышла.....	12
Міласць.....	13
Папрашайка.....	14
Я пла́чу.....	15
Memento mori.....	16
*** (Як раскрытыя бутоны цюльпанаў...).....	17
Летняя раніца.....	18
Вечар.....	19
*** (Мая дзяўчына каралеўскай стаці...).....	20
*** (Сутонны дом. У ім...).....	22
Раса.....	23
*** (Ты, што насенне забіраеш у мяне...).....	24
*** (Штозімы больш слепне...).....	25
*** (Ад сябе штурхае сцябло крывізна...).....	26
*** (Маруджу ля дзвярэй уласнага свайго жылла.).....	27
*** (Які нас звязвае салодкі абавязак...).....	28

Ад'езд	29
Ростань.....	30
*** (Пачуццяў гульні ды вар'яцкіх мрояў...)	31
Жанчына	32
[Самота]	33
*** (Былі яе ўбор разам з ветрам – адным...)	34
*** (Дарэшты ўвесь вярнуўся я.)	35
Вінаваты спеў	36
*** (Вось так, живу, нібы з агнём...)	37
Балада забойства	38
[Пустэльны горад]	39
*** (Прастуда мне нагадвае, што не памру я...)	40

З ВЕРШАЎ 1931–1936 ГАДОЎ

*** (Блукаю тут – не ведаю, навошта і чаму...)	41
Чорная восень	42
Eine kleine Nachtmusik.....	43
*** (На смерць край скараціўся...)	44
Вандроўкі	45
*** (А цела, лежачы ў гаі асеннім...)	46
Уласны шлях.....	47
Хюльсхорст	48
*** (Зямлю я прыгадаў, дзе мы былі з табою...)	49
*** (Неба ўвечары, раскрыты таямніцы.)	50
*** (Бо не магу прачнуцца я...)	51
*** (Я б лёг ахвотна побач у магілу з ёй...)	52
*** (Дарэчы, глядзяць вочы з горыччу суровай...)	53
Дажджу.....	54
*** (Я ноччу гэтай больш не адпусчу цябе.)	55

З ВЕРШАЎ 1937–1939 ГАДОЎ

*** (Не ведаў я, што ўжо сказ смерці...)	56
Нам трэба спаць	57
Кроў	58
Вырадак	59
*** (Кім магу я зрабіцца...)	60
Балеро Равэля	61
Рэквіем	62
Каін	63

З ВЕРШАЎ 1940–1945 ГАДОЎ

Малітва да агню	64
Жалоба	65
Зімовы вечар	66
*** (Цябе ўбірае змрок...)	67
*** (Спаткаць магу я словы...)	68
Дзверы	69
Геаграфія	70
*** (Якой жа ціша ў гэтым доме мусіць быць?)	71
Дрозд-касучень	72
Глобус	73
Todesraum	74
Карозія	75
Сонны шпацыр	76
З вершаў пасляваеннага часу	77
Клавішы	77
Сабраны вінаград	78
Здзяйсненне	79

Распуцін.....	80
Спеў камянёў.....	81
Пустэльнія.....	82
Асвенцім.....	83
Рыўера.....	84
Дэжа-вю.....	85
Дрыяда.....	86

Ахтэрберг, Г.

A95 Выбраная лірыка / Герыт Ахтэрберг; пер. з нідэрландскай Лявона Баршчэўскага. — Мінск : Выдавец Зміцер Колас, 2019. — 92 с. (Паэты планеты).

ISBN 978-985-23-00xx-x.

Герыт Ахтэрберг (1905–1962) – нідэрландскі паэт, апошні з агульнапрызнаных класікаў галандскага мадэрнізму, лаўрэат прэстыжных літаратурных прэмій. Найбольш цікавым сучаснаму чытачу можа падацца яго экспрэсіяністычны перыяд творчасці, на які вялікі ўплыў мелі яго псіхічная хвароба і здзейсненае ім забойства адной з каханых жанчын.

Адрасуецца шырокаму колу чытачоў.

ББК 84(4Нид)-5

УДК 821.???-1

Серыя «Паэты планеты»

Літаратурна-мастацкае выданне

Герыт Ахтэрберг

ВЫБРАНАЯ ЛІРЫКА

Дызайн *Марціна Русецкага*

Адкасны за выпуск *Зміцер Колас*

Падпісана ў друк 31.01.2020. Фармат 60×90 ¹/₃₂.

Папера афсетная. Друк лічбавы.

Ул.-выд. арк. 1,64. Ум. друк. арк. 2,88.

Наклад 250 асобнікаў.

Выдавец і паліграфічнае выкананне
індывідуальны прадпрымальнік *Зміцер Колас*.

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі
выдаўца, вытворцы, распаўсюдніка
друкаваных выданняў № 1/291 ад 17.04.2014.

Пр. Незалежнасці, 105-14, 220023, Мінск.